

Võru lasteaed Päkapikk

Lastehoiu õppekava

Sisukord

1. Sissejuhatus	1
2. Lasteaia/lastehoiu eripära ning lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	1
3. Lapse kohanemine lastehoiurühmaga.....	3
4. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus, õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus	4
4.1. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus	4
4.2. Õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted.....	7
4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus	7
4.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine.....	8
5. Lapse arengu hindamise ning toetamise põhimõtted, dokumenteerimine ja korraldus.....	10
6. Lapsevanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus	15
7. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused.....	18
8. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	20

1. Sissejuhatus

Lastehoiu eesmärk on luua hooliv ja arendav keskkond, kus laps saab õppida, mängida ja kasvada, tundes end turvaliselt ja väärtustatuna. Lastehoiu õppekava on dokument nii õpetajatele, abiõpetajatele kui ka lapsevanematele, pakkudes ühise arusaama lapse arengu toetamisest ning lastehoiu kui arendava keskkonna eesmärgist ja väärtusest.

Alla 3-aastaste laste puhul ei ole eesmärgiks teadmiste edasiandmine traditsioonilises tähenduses, vaid eakohaste kogemuste kaudu lapse kogemustevälja laiendamine, esmaste sotsiaalsete suhete loomine ja eneseväljendusviiside kujunemine.

2. Lasteaia/lastehoiu eripära ning lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Visioon: Oleme turvaline, innustav, hea mainega, tasakaalustatud arengukeskkond lastele ja personalile, toetav partner lastevanematele.

Missioon: Meie missioon on toetada perekonda terve ja elurõõmsa, ennast usaldava, teistega arvestava, õpihimulise ja iseseisva lapse kasvatamisel.

Lastehoiu põhiväärtused:

Avatus: Oleme avatud uuendustele, suhtume uutesse ideedesse ja muutustesse paindlikult ja loovaalt. Oluliste otsuste tegemisel on kõigi ettepanekud ja arvamused oodatud. Soovime, et iga pere jaoks oleks tulek meie lasteaeda positiivne kogemus, seda toetab meie töötajate avatud ja sõbralik suhtlemine, tolerantus. Oleme avatud koostööks perede ja kogukonnaga. Toetame laste julgust küsida, arvamust avaldada, arutleda, vigu teha. Laste õpikeskkond on avatud, valikuid võimaldav. Jagame oma kogemusi ja edulugusid. Kajastame oma tegemisi meedias, lasteaia veebilehel ja Facebooki lehel (vanemate loal). Euroopa Solidaarsuskorpuse kaudu võtame vastu noori, kes soovivad panustada vabatahtlikku töösse lasteaias. Meile on oodatud oma erialast praktikat sooritavad tudengid.

Järjepidevus: Meile on olulised traditsioonid, pärimus. Pärijata pole pärandit - seda, mida ja kuidas me täna hoiame, hakkavad tulevased põlvkonnad uuesti mõtestama. Peame oluliseks Võrumaa traditsioone, keelt ja kombeid. Traditsioonid on oluline osa meie kultuuris. Väärtustame erinevate põlvkondade kogemusi ja panust. Hoiame kodukoha elu- ja looduskeskkonda. Oleme järjepidevad oma seatud sihtide elluviimisel, tegevuskultuuri edendamisel.

Tervislikkus: Vaatame kõiki oma tegevusi läbi tervislikkuse prisma. Meie eesmärgid ja tegevused toetavad laste ja personali vaimset, füüsilist, emotsionaalset tervist. Laste arengukeskkond on tasakaalustatud (mänguline, vähese stressiga, väldime üleplaneerimist), mõtestatud ja turvaline.

Väärtustame tervislikku eluviisi, oleme eeskujuks lastele. Tervise teemad ja terviseüritused toetavad laste ja perede terviseteadlikkust. Meie hoiakud ja kasvatusmeetodid toetavad laste positiivset minapilti, häid suhteid, heaolu.

Väärtused, mida soovime lapses kujundada ja toetada: Lugupidamine endast ja teistest, hoolivus, ausus, iseseisvus, uudishimu, empaatia, loovus, julgus, võrakeseks olemine.

Keskkonna kujundamisel väärtustame:

Laste heaolu, huvisid ja eripära, mängu, avatust, turvalisust, tervislikkust, säästlikkust, mitmekesisust, omanäolisust, ehedust, loovust.

Õppe- ja kasvatusprotsessis väärtustame:

Mängulisust, ea- ja jõukohasust, laste huvi ja aktiivsust, päris tööde tegemist, valikuvabadust, iseseisvust, vastutustunnet, aega, protsessikesksust, tasakaalu, terviklikkust, loovust, paindlikkust, last kui subjekti e võrdset partnerit.

Tervist edendav lasteaed:

Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku alates 2009. aastast ja lähtub oma tegevuses tervisedenduse põhimõtetest, milleks on: koostöö arendamine erinevatel tasanditel laste ja lasteaia personali tervise nimel; laste ja personali arengule ning tervisele soodsate tingimuste loomine; tervisliku eluviisi kujundamine (toitumine, hügieen, liikumine), turvalise keskkonna loomine (füüsiline ja vaimne turvalisus, sotsiaalsed oskused ja kiusamise ennetamine).

Heaolu loov lasteaed: Heaolu loov lasteaed programm on süsteemselt vaimse tervise probleeme ennetav sekkumine hariduses. Süsteemse toe sihiks on kasvatada praktiliste oskuste kaudu õpetajate teadvelolekut ja sotsiaal-emotsionaalset pädevust, et tugevdada nende heaolu, pingetega toimetulekut ja vaimset tervist ning toetada laste vaimset tervist.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lastehoius:

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lapse üldoskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias.

3. Lapse kohanemine lastehoiurühmaga

Lapse tulek lastehoidu on tema elus üks esimesi suuremaid muutusi väljaspool kodust keskkonda. Sellel on oluline roll lapse arengus, sest see kujundab tema arusaama maailmast, inimestest ja iseendast. Kohanemine ei tähenda üksnes harjumist uue ruumi või päevakavaga – see on emotsionaalne, sotsiaalne ja arenguline protsess, mille sujuvus mõjutab lapse edasist heaolu, õppimist ja suhteid.

Väikelapse arengu seisukohalt on võtmetähtsusega turvatunne ja usaldusväärsed suhted täiskasvanutega. Laps, kes on harjunud olema igapäevaselt koos lapsevanemaga, võib uues keskkonnas kogeda ärevust, hirmu ja ebakindlust. Seetõttu on kohanemisperioodiks see aeg, mil laps õpib usaldama uusi täiskasvanuid, looma uusi suhteid ning kogeb, et tema vajadustele vastatakse ka väljaspool kodu.

Lastehoiuga kohanemine on lapse enesekindluse, iseseisvumise ja sotsiaalsete oskuste arengu seisukohalt ülioluline. Just selles etapis omandab laps esimesed kogemused grupis toime tulemisest, koostööst teiste lastega ning oma tunnete väljendamisest ja reguleerimisest uues sotsiaalses olukorras.

Kohanemise perioodil toimub lapses teatud stereotüüpide murrang: tuttavast kodusest keskkonnast satub laps harjumatusse, uude keskkonda, kus tema jaoks on palju tundmatut: kindel päevakava, lapsevanemate puudumine, teistmoodi suhtlemine – kõik need muudatused võivad lapse viia pingeseisundisse, mille tulemusena muutub laps isutuks, ilmnevad hirmud, laps keeldub mängimast teiste lastega, on kahvatu jumega, rahutu, on sagedamini haige. Kõne areng võib aeglustuda ning laps tunnetab rohkem täiskasvanu hääletooni ja miimikat kui sõnumi tähendust. Kohanemise ajal võib märgata füsioloogilisi muutusi lapse hingamissageduses ja südametegevuses. Tuttavad tegevused (näiteks potil käimine), võivad ununeda. Sellist lühiajalist arengu pidurdumist võib pidada kohanemise perioodil tavapäraseks.

Eraldumisärevus on selles vanuses tavapärane – laps võib nutta, klammerduda vanema külge ja keelduda rühmaga liitumast. See ei tähenda, et tal oleks rühmas halb, vaid pigem väljendab laps, et ta pole veel uues keskkonnas emotsionaalselt valmis vanemast lahkuma. Kuni turvatunde kujunemiseni vajab laps rühmas olles palju füüsilist lähedust ka õpetajalt/abiõpetajalt. Väikelaps ei suuda end stressirikkas olukorras ise rahustada, ta vajab selleks täiskasvanut, kes võtab sülle, lohutab ja peegeldab tema tundeid. Sellest kogemusest õpib laps samm-sammult end ise reguleerima, rahustama ja pingetega toime tulema.

Väikelaps vajab korduvat kogemust, et õpetaja või abiõpetaja on tema jaoks järjepidevalt kättesaadav, ning just stabiilsed rutiinid (nt kindel hommikurituuaal või une-eelne tegevus) aitavad turvatunnet kinnistada. Rühmatöötaja roll on seejuures väga oluline – ta ei paku lapsele ainult hoolt, vaid peegeldab ja sõnastab lapse tundeid, mis kinnitab lapsele, et ta on mõistetud ja hoitud. Empaatiline suhtlus aitab lapsel reguleerida oma emotsioone ja kujundada usaldust. Kui laps kogeb mitme täiskasvanu turvalist lähedust, kujuneb temas võime usaldada erinevaid inimesi, mis loob tugeva aluse sotsiaalsetele suhetele rühma eakaaslastega.

Lapse kohanemise kulgu lasteaias või hoius võib kirjeldada kestuse ja raskusastmete kaudu. Kerge kohanemise korral normaliseerub lapse käitumine juba 10–15 päevaga ning ta võtab kiiresti omaks rühmas kehtivad normid, võtab kaalus juurde, käitub adekvaatselt ega haigestu.

Keskmine kohanemine kestab tavaliselt umbes ühe kuu, selle aja jooksul võib laps stressi mõjul kergemini haigestuda, kaotada natuke kaalu ning esineda võivad psüühilise stressi ilmingud, nagu rahutus või unehäired. Raske kohanemine võib aga kesta 2–6 kuud, mil laps haigestub sageli, kaotab arengus juba saavutatu, ning tal võivad avalduda nii psüühilise kui ka füüsilise kurnatuse tunnused.

Oluline on aktsepteerida lapse nuttu, nutva lapse jaoks olemas olla, teda kuulata ja otsida tema murele lahendust. Oluline on anda lapsele võimalus end väljendada ning kuulata teda katkestamata, et mõista tema vajadusi ja tundeid. Rühmatöötaja kohalolek rahustab ja annab lapsele signaali, et ta ei ole oma emotsioonidega üksi.

Eduka kohanemise eelduseks on toetava ja turvalise keskkonna loomine, kus lapse vajadusi märgatakse ja neile järjekindlalt vastatakse. Lapse emotsionaalne turvatunne, stabiilne päevakava ning kodu ja lasteasutuse tihe koostöö on kohanemisel kesksete tegurite hulgas. Seetõttu on oluline kujundada rühmas keskkond, mis aitab lapsel samm-sammult uue olukorraga harjuda ning toetab tema sotsiaalset, emotsionaalset ja füüsilist arengut.

Kohanemist soodustab sujuv üleminek kodust kollektiivi. Näiteks on kasulik alustada lühema kohalolekuga rühmas ja pikendada seda järk-järgult, et laps harjuks keskkonnaga samm-sammult. Edukale kohanemisele aitab kaasa, kui lapsevanem ja õpetaja teevad omavahel koostööd. Lapsevanema info lapse harjumuste ja emotsioonide kohta on abiks turvatunde loomiseks. Tähtis on individuaalne tähelepanu igale lapsele. Last toetab, kui kohanemisele lähenetakse vastavalt tema iseloomule ja vajadustele. Oluline on mõista, et iga laps on erinev ja teiste lastega võrdlemine lapse juuresolekul ei toeta lapse kohanemist.

4. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus, õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus.

4.1. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus

Lastehoiurühmades keskendutakse laste üldoskuste arendamisele. Läbi üldoskuste kujunemise arenevad laste teadmised ja oskused ka keele ja kõne, matemaatika, kunsti ning teistes õppekava valdkondades (*Lastehoiu valdkondade eeloscused. Lisa 1*).

Üldoskuste valdkonnad on:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) eneseregulatsiooni oskused.

- Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Eeldatavad arengutulemused esitatakse kuni kolmeaastastel lastel üldoskuste põhiselt.
- Arvestame lapse loomuliku arenguga ja selle kulgemisega ning lähtume sellest, mida laps oskab ning mille omandamiseks ta on järgmisena valmis. Täiskasvanud jälgivad lapse arengut, edasiminekut ja abivajadust ning sellest lähtuvalt loovad tingimused ja keskkonna uute oskuste omandamiseks.
- Õppimine toimub praktiliste õppemeetodite kaudu, rakendatakse mängu- ja igapäevaelu vahendeid, pildimaterjali ning seda kõike saadab täiskasvanu kõne, mis on lapsele mõistetaval tasemel. Tegevuste juures ergutatakse lapse iseseisvust ja tunnustatakse pingutust.
- Teemade valik lähtub lastest ning lähtutakse lähemalt-kaugemale printsiibist. Lastega tegelevad täiskasvanud (õpetajad, abiõpetajad, lapsevanemad) teevad omavahel koostööd ühiste eesmärkide saavutamiseks.

Üldpõhimõtted üldoskuste arendamiseks lastehoius.

Valdkond	Põhimõte	Selgitus/näide
Keskkond	Turvaline ja toetav keskkond	Füüsiliselt ja emotsionaalselt turvaline keskkond, rutiin, vabadus valida tegevusi.
	Mitmekesine ja rikas mängukeskkond	Piisavalt vahendeid, liikumis- ja loomevõimalusi, looduslikke ja tehismaterjale.
	Sotsiaalselt õppimist toetav	Turvalised võimalused koostööks, suhtlemiseks ja ühistegevuseks

Vahendid	Mängupõhised ja avatud kasutusega vahendid	Ehitusklotsid, rollimänguasjad, loodusmaterjalid – võimaldavad loovat tegutsemist.
	Päriselu matkivad vahendid	Mänguköök, tööriistad, poekassa – toetavad elulähedasi oskusi.
	Digivahendid	Kasutatakse mõõdukalt ja õpetaja juhendamisel.
Täiskasvanu roll	Eeskuju ja modelleerija	Näitab ette, kuidas kuulata, jagada, vabandada, konflikte lahendada.
	Tundlik ja toetav suunaja	Märkab lapse vajadusi, kohandab abi vastavalt arengutasemele.
	Aktiivne kaaslane ja suhtluspartner	Osaleb koos lapsega tegevustes, arutleb, aitab sõnastada tundeid ja lahendusi
	Järjekindel ja paindlik juhendaja	Seab piire, aga arvestab lapse individuaalsusega.
Põhimõtted tegevuste läbiviimisel	Mäng kui keskne õppimisviis	Kõik üldoskused arenevad rolli-, loov- ja koostöömängudes.
	Laps kui aktiivne õppija	Laps saab valida, katsetada, teha vigu ja nendest õppida.
	Õppimine igapäevaelu olukordadest	Õpitakse söömise ajal, riietudes, konflikte lahendades jne.
	Koostöö ja grupiprotsesside toetamine	Tegevused paaris, alarühmades ja suuremates gruppides vastavalt tegevuse iseloomule.

4.2. Õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted.

1. **Turvalisus ja rutiin** – Laps vajab kindlustunnet ja etteaimatavust. Selged päevakavad ja tuttavad tegevused annavad lapsele rahu ning loovad õppimiseks vajaliku tasakaalu.
2. **Emotsionaalne tugi ja kiindumusuhted** – Täiskasvanu soe ja hooliv suhtumine aitab lapsel tunda end väärtuslikuna ning soodustab usaldust. Positiivsed emotsioonid on aluseks uute teadmiste ja oskuste omandamisel.
3. **Mänguline õpe** – Lapsed õpivad kõige rohkem läbi mängu. Lihtsad mängud, katsetamised ja igapäevased olukorrad (nt söömine, riietumine, jalutuskäik) on väärtuslikud õpivõimalused.
4. **Liikumine ja avastamine** – Füüsiline keskkond peaks pakkuma lapsele võimalust ronida, roomata, kõndida, katsuda ja uurida. Laps õpib oma keha ja maailma tundma liikumise kaudu.
5. **Sotsiaalsed kogemused** – Väikesed rühmad ja rahulik koosolemine aitavad lapsel õppida suhtlemist, jagamist ja teiste arvestamist. Esimesed suhted eakaaslastega loovad aluse hilisematele sõprussuhetele.
6. **Keel ja suhtlus** – Igapäevased vestlused, laulud ja juttude jutustamine arendavad lapse sõnavara ja suhtlemisoskust. Täiskasvanu roll on lapse keelelist arengut teadlikult toetada.
7. **Digitaalne kokkupuude** – Väikelaste puhul on digikeskkonna roll pigem minimaalne ja toetav. Digivahendit saab kasutada näiteks muusika kuulamiseks või lihtsate piltide vaatamiseks, kuid põhiosa õppimisest peab toimuma vahetu kogemuse kaudu.

4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus

- Rühma õppe- ja kasvatustegevus toimub kooskõlas lastehoiu päevakavaga. Päevakava kinnitab lasteaija direktor hiljemalt iga aasta 31. augustil. Päevakava loob lapsele turvatunde ja rütmi, mille raames on lihtsam kujundada õppimiseks ja kasvamiseks sobivaid hetki.
- Õppimine ja kasvamine toimuvad eelkõige läbi igapäevatoimingute, laste mängu ning nii kavandatud kui ka spontaanselt tekkivate tegevuste. Näiteks on söömine, riietumine, õues liikumine või ühised vestlused head võimalused arendada lapse enesekohaseid oskusi, suhtlemist ja iseseisvust. Samuti pakuvad rollimängud, ehitamine või joonistamine lastele loomulikku ja rõõmsat õppimiskeskkonda.
- Oluline on pakkuda lastele võimalust tegutseda erinevalt – kord individuaalselt, kord väikestes gruppides või kogu rühmaga koos. See toetab nii iseseisvat mõtlemist kui ka sotsiaalseid oskusi, nagu teistega arvestamine ja koostöö.

- Tegevuste kavandamisel ja teemade valikul lähtutakse alati lapsest – tema arengust, huvidest ja võimetest. Samuti toetutakse alushariduse alusväärtustele, lapse ümbruskonnale ning põhimõttele „lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale“, mis aitab lastel teadmisi sammhaaval laiendada ja süvendada.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, läbiviimine, hindamine ja arendamine on paindlik protsess. Selle aluseks on pedagoogiline dokumenteerimine – igapäevane märkamine ja kirja panemine, mis teeb nähtavaks, kuidas tegevused on seotud õppekavaga ning kuidas lapsed oma arengus edasi liiguvad. Dokumenteerimise abil sõnastatakse eesmärgid, kavandatakse tegevused ja teemakäsitlused ning analüüsitakse, kuidas need on aidanud lastel eesmärgi saavutada. Samuti peegeldab dokumenteerimine laste õppimise protsessi: nende kogemusi, tegevusi, arutlusoskust, väljendatud seisukohti ja uusi teadmisi.
- Õppe- ja kasvatustegevuse koha valikul lähtutakse alati tegevuse eesmärkidest ja laste vajadustest. Sobiva koha valimine aitab muuta õppimise lastele huvitavaks ja tähenduslikuks ning toetab erinevate valdkondade lõimimist – näiteks saab keelt, liikumist ja looduse tundmaõppimist ühendada üheks tervikuks.
- Keskkonna valimisel arvestatakse, milliseid vahendeid on tegevuseks vaja ning milline ruum või koht pakub lastele kõige paremaid võimalusi osalemiseks. Samuti on oluline, et tegevuste läbiviimisel teevad koostööd lapsega töötavad täiskasvanud, et lapsed saaksid parima võimaliku toe.
- Kui vähegi võimalik, viiakse lapsed õpitavaga tutvuma selle loomulikku keskkonda. Näiteks saab looduse teemasid käsitleda õues metsas või pargis jalutades, liiklusohutust õpitakse kõige paremini päris tänaval liiklusega tutvudes ning koduloo teemasid saab avastada kohaliku kogukonnaga suheldes. Sellised kogemused rikastavad laste õpikogemust ja aitavad neil siduda uusi teadmisi päriseluga.

4.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevust korraldatakse õppeaastati.

- Õppeaasta kestus 1. september – 31. august.
- Õppeaasta alguses keskenduvad õpetajad ja abiõpetajad laste vaatlemisele ning nende arengu taseme ja huvide kaardistamisele. Rühmades, kus enamik lapsi on alles kohanemas, seatakse esikohale lapse kohanemise toetamine. Perioodiplaani järgi tegevuse planeerimine algab, kui lapsed on kohanenud, kuid mitte hiljem kui novembrikuus. 1.juuni -31.august toimub päevapõhine planeerimine. Suurema osa ajast tegutsevad lapsed õues ja olulisel kohal on laste vaba mäng ja tegevus.

- Õppeaasta alguses, hiljemalt 15. oktoobriks, koostavad õpetajad ja abiõpetajad oma rühma tegevuskava Eliisis, mida võib õppeaasta jooksul jooksvalt täiendada. Tegevuskava eesmärk on anda selge ja süsteemne ülevaade õppeaasta jooksul toimuvatest rühma tegevustest ja suundadest, et töö oleks järjepidev ja läbimõeldud.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja käsitletava teemasisu valikul lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Projektipõhise õppe kavandamine

- Projektipõhine õpe tähendab, et teemad kujunevad laste huvidest ja ideedest.
- Projekt võib olla lühiajaline või pikaajaline ning põhiteema võib hargneda alateemadeks, mille käsitlemine toimub läbi erinevate tegevuste ja õppevaldkondade.
- Õppetegevusi planeeritakse infosüsteemis Eliis projektiplaani alusel. Projektiplaani avatakse hiljemalt projekti alguskuupäeval ning see on lõplikult valmis hiljemalt üks nädal pärast projekti lõppu.
- Projektiplaanis peavad olema kirjeldavalt ja analüüsivalt täidetud kõik lahtrid.
- Projektiplaani koostamisel ja õppetegevuste kavandamisel lähtutakse üldõpetuse põhimõtetest – tegevused ja õppevaldkonnad on lõimitud ning seotud teemadega, mis tulenevad laste huvidest, rahvakalendri tähtpäevadest, aastaajast, ilmastikust ja ühiskonnas toimuvast.

Dokumenteerimine

- Projektipõhise õppe dokumenteerimine on oluline osa õppe- ja kasvatustööst. Selle kaudu saavad õpetajad ja abiõpetajad märgata ja analüüsida laste arenguprotsessi ning kohandada õppetegevusi vastavalt laste huvidele, vajadustele ja avastustele.
- Dokumenteerimine toimub kogu projekti vältel – alates teema kujunemisest ja uurimistegevuste algusest kuni projekti lõpetamiseni.
- Õppeprotsessi dokumenteerimine võib toimuda visuaalselt ja kirjalikult, mis võimaldavad jälgida õppimise kulgu mitme nurga alt. Projektiteema on nähtaval kujul esindatud rühmaruumis või selle vahetus ümbruses: visualiseeritud teemakaardid; tööprotsessi jäädvustused (fotod, laste tsitaadid); laste looming, joonistused, konstruktsioonid, esemed, meisterdused; märksõnad, skeemid, rühmatööde tulemused, jne.
- Rühma keskkond toetab projektõppe elavdamist - võib muuta sisekujundust, mööblipaigutust või teemanurki vastavalt projektile.
- Tahvlile või plakatile jäädvustamine toetab laste kaasatust. Soovitav on plakateid täiendada laste kommentaaride, fotode, küsimuste või praktiliste väljapanekutega.

Õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine

- Igal rühmal on oma digitaalne päevik infosüsteemis ELIIS.
- Õpetajad täidavad päevikus laste kohalkäimise tabelit ja päevakirjeldust (õppe- ja kasvatustöö), lisavad iganädalaselt fotosid laste tegevustest ning teevad vanematele nähtavaks.
- Päevakirjelduse sissekandeid tehakse perioodil 1. septembrist kuni 30.augustini.
- Päeviku sissekanded on korrektse-ametliku kirjaviisiga.
- Päevikusse sisestatud päevakirjeldused kajastavad, kuidas erinevad õppevaldkonnad on lõimitud konkreetse tegevuse sisusse.

5. Lapse arengu hindamise ning toetamise põhimõtted, dokumenteerimine ja korraldus.

Lapse arengu hindamine

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks. Lastehoius on oluline arvestada iga lapse arengu ning toevajadustega ning pakkuda asjakohast tuge. Et tagada lapsest lähtuva õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine ja lapse individuaalsusega arvestamine, on vajalik koostöö lapse ja vanemaga.

Õpetajad ja abiõpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lastehoius ja kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. Hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatustehesist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes. Hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad arengutulemused üldoskustes. Vanematele tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust, mis on kirjas ka lasteaia koduleheküljel.

Infot kogutakse tavaliselt järk-järgult erinevaid meetodeid kombineerides. Hindamise eesmärk on saada terviklik ülevaade lapse arengu tugevatest ja arendamist vajavatest valdkondadest ning selgitada välja lähima arengu tsoon, avalduv probleem ja selle mõju lapse toimetulekule. Lapse arengu hindamine ja toetamine on alushariduses üks olulisemaid põhiprotsesse - on tähtis, et kõik sellega seonduvad huvigrupid, nt töötajad, vanemad, oleksid kaasatud selle kavandamisse.

Taustainfo kogumine lapse ja pere kohta.

Lapse ja pere taustainfo teadmine on oluline lapse eripäraga arvestamiseks arengu toetamisel. Iga lapse info on rangelt konfidentsiaalne ning sellest tuleb teavitada vanemaid. Lastehoidu tulles täidab vanem lapse eripära mõistmiseks "*Lapse tervise lehe*" (Lisa 2). Taustainfo kogumine peab toimuma usalduslikus ja meeldivas õhkkonnas, perevestlustel. Vastastikune aus ja tihe kontakt vanematega aitab vältida edaspidiseid koostöötõrkeid. Samuti ennetab taustainfo omamine lapse tervislike eritingimuste hilist avastamist (nt allergeenide ja haiguste hilisem selgumine). Koduse tausta tundmine võimaldab paremini toetada eesti keelest erinevatest koduse keelega peredest pärit lapsi ja õppida kohe alguses tundma perede tõekspidamisi ning koduseid traditsioone. Oluline on saada teadlikuks, millised teemad võivad olla peres tabud või mida välditakse (nt lapse sagedane ekraaniaeg, vanemate omavahelised keerulised suhted jne).

Tunnustame ning hindame laste ja perede erinevat tausta, väärtusi, elustiili ja iseloomulikke tunnuseid ning peame tähtsaks erinevaid tähenduslikke viise, kuidas nad oma laste õppimisse ja arengusse panustavad. Lapse arengu toetamisel on vaja arvestada laste eripära ja kodust keskkonda.

Lapse arengu jälgimise meetodid ja vahendid

Heaks vahendiks lapse arengu ja õppimise nähtavaks tegemisel on lapse arengumapp. Arengumapp on lapse arengut ja kasvamist kajastav dokumentide ja tööde kogum, mille eesmärk on muuta lapse arenguprotsess nähtavaks nii lapsele endale, tema vanematele kui ka kõikidele spetsialistidele, kes lapse arengut toetavad. Oluline ei ole ainult saavutuste esiletoomine, vaid ka nende valdkondade märkamine, kus laps vajab täiendavat tuge või suunamist.

Lastehoiu meeskonnatöö võimaldab ühise vaate kujundamist ning lapsele sobivaima arendava keskkonna loomist. Arengumapp toetab sellist koostööd, pakkudes struktuuri ja selgust lapse arengu dokumenteerimisel ja jagamisel. Samuti annab see aluse sisukateks arenguveestlusteks ja vajadusel individuaalseks õppe kavandamiseks.

Mänguoskuste vaatlus.

Lapse mäng annab väga palju olulist infot lapse arengu kohta. Täiskasvanu jälgib, mida laps teeb (algatus, kaasamine, mängu lõpetamine), mis vahendeid kasutab ja kuidas, kellega mängib, püsivust mängudes, vahendite koristamist pärast mängu. Rühmatöötajad dokumenteerivad mänguoskusi neid kirjeldades vähemalt 2 korda aastas *mänguoskuste vaatluslehel* (Eliisis - lasteaia kaardid).

Tunnetus- ja õpioskuste vaatlus.

Täiskasvanu jälgib last nii vabategevustes kui ka täiskasvanu organiseeritud tegevustes ning kirjeldab lapse oskusi, lähtudes alushariduse riikliku õppekava tunnetus- ja õpioskuste eeldatavatest tulemustest. Kirjeldades toob täiskasvanu välja lapse huvid, tegutsemisviisid, tähelepanekud

keskendumise ja tähelepanu kohta, kõne ja korralduste mõistmise, oma mõtete väljendamise jne kohta. Kirjalik kokkuvõte tehakse vähemalt 2 korda aastas *tunnetus- ja õpioskuste vaatluslehel* (Eliisis - lasteaia kaardid).

Sotsiaalsete oskuste vaatlus

Täiskasvanu jälgib lapse suhtlemist täiskavanutega, teiste lastega, lapse huvi teiste vastu, tema kontakti loomist, suhtluse algatamist, soovide ja vajaduste väljendamist ning koostab kirjeldava kokkuvõtte 2 korda aastas *sotsiaalsete oskuste vaatluslehel* (Eliisis-lasteaia kaardid).

Eneseregulatsioonioskuste vaatlus.

Täiskasvanu jälgib last lasteaeda tuleku/mineku ajal, söömise, pesemise, riietumise, WC kasutamise ajal, magamamineku ajal ning teeb märkmeid ja tähelepanekuid lapse oskuste ja tegutsemise kohta. Kirjeldav kokkuvõte 2 korda aastas *eneseregulatsiooni oskuste vaatluslehel* (Eliisis -lasteaia kaardid).

Üks kord aastas koostab õpetaja lapse arengu kohta kokkuvõtte ning viib vajadusel läbi arenguestluse, need tegevused dokumenteeritakse kirjalikult *arenguestluse kokkuvõtte lehel* (Eliisis - lasteaia kaardid). Oluline on, et kokkuvõttes kajastatakse lapse terviklik areng, mis lähtub 1–3-aastaste laste puhul üldoskuste valdkondadest.

Kokkuvõtte kirjutamisel lähtub õpetaja arengumappi kogutud andmetest (vaatlused, mängud, lapse tegemiste näidised, kommenteeritud kunstitööd) ning nendest lähtuvalt teeb kokkuvõtte õppeaastast. Kokkuvõtte toob välja olulisema lapse arengus, tema edusammud ning oskuste hetkeseisu. Hea on välja tuua ka arengusuunad ning kokkuvõttest peaks selguma ka see, kui laps vajab lisatuge.

Kokkuvõtte koostamisel on oluline kaasata lapsega igapäevaselt tegelevaid erinevaid spetsialiste: lapsehoidjaid, abiõpetajaid, õpetajaid, muusika- ja liikumisõpetajaid, logopeede, psühholooge jt. Igaüks neist näeb last eri olukorras ja aitab avastada lapse tugevusi ning arenguvärskeid. Näiteks muusikatunnis võib esile kerkida lapse esinemisjulgeus või -hirm, liikumistegevuses aga tema koordineerimine ja kehatunnetus, mis tavategevustes ei pruugi sama selgelt nähtav olla.

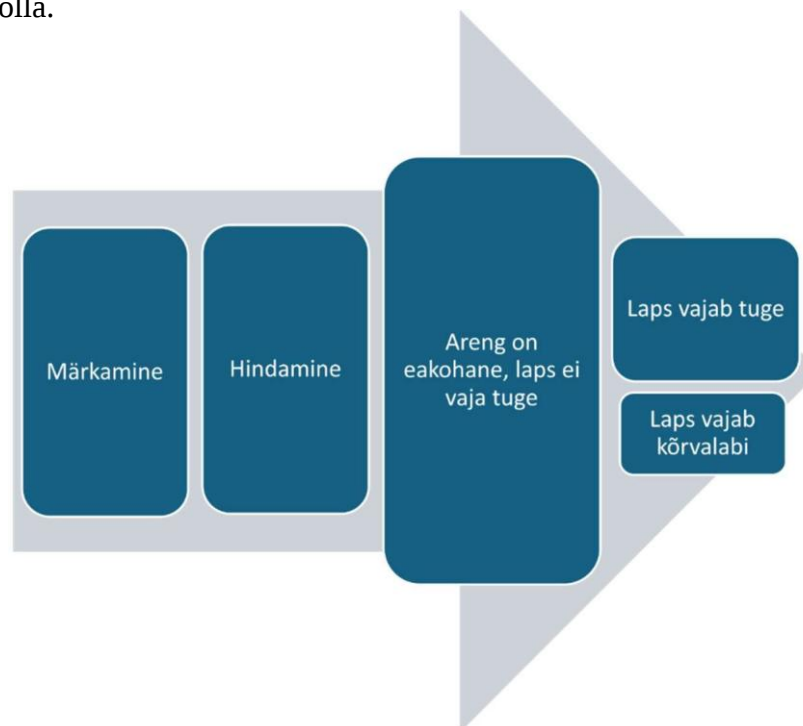
Varajane sekkumine

Varajane sekkumine tähendab tervishoiu-, sotsiaal- ja haridussüsteemide tegevusi ja meetmeid, mida rakendatakse erivajadustega lapse ja/või tema pere toetamiseks alates lapse sünnist ning haridustee võimalikult varajases etapis. Lastehoiurühmas on varajase sekkumise sihtgrupi katuserminiks „toevajadusega lapsed”.

Lapse arengu hindamise võib toevajadusega laste puhul jagada märkamiseks ning eripärade täpsemaks määramiseks ehk hindamiseks. Märkamisel püstitub küsimus, kas see, mida laps teeb või kuidas ta käitub, on selles vanuses tavapärane või mitte. Iseärasus võib olla eakohasest erinev mõlemas suunas – lapse oskused ühes või mitmes valdkonnas on eakohasest oluliselt tagasihoidlikumad või kõrgemal tasemel. Märkaja

saab olla lapsevanem, kes võrdleb oma lapse oskusi kas tema õdede-vendadega või tutvusringkonna samaealiste lastega. Märkaja võib olla ka õpetaja või abiõpetaja, kes last mingites olukordades, nt eneseteeninduse õppimisel igapäevaselt toetab.

Kui õpetaja on tuvastanud, et ühes või mitmes õppekava valdkonnas on konkreetse lapse arengutase eakohasest olulisel määral erinev, tuleb toevajaduse täpsustamiseks ning otsustamiseks kaasata tugispetsialist või lasteaia tugiteenuste koordineerija. Tugispetsialistidel on pädevus valida hindamiseks asjakohased meetodid ja vahendid, mille kaudu nad veelgi täpsemalt tuvastavad lapse erisuse olemust ja ulatust. Nii õpetaja kui ka tugispetsialisti kogutud tõendusmaterjal lapse arengutaseme kohta on vaja kokku võtta ning kujundada meeskonnana seisukoht, kas ja millise ulatusega toevajadusega võib tegemist olla.

Nõustamine

Lapsevanemate nõustamine tähendab kõigepealt informeerimist, mida lastehoiurühmas on märgatud ja milliseid tulemusi saadud lapse arengu hindamisel. Lapsevanematele esitatakse näiteid ja küsitakse nende arvamusi olukorra kohta, seejärel pakub lastehoiurühma meeskond välja lahendused, kuidas lapse arengut on võimalik lähiajal toetada.

Hindamise käigus tuvastatud eripärade kirjeldamine on sageli üsna keeruline ülesanne, sest lapsevanemale võib tulla üllatusena, et tema lapse areng tavapärasest erineb. Seetõttu on väga oluline eeltöö, mida lapsehoidja/õpetaja, abiõpetaja, tugispetsialist ühiselt arenguvestluse jaoks teevad. Läbi tuleb mõelda, millest ja kuidas räägitakse, milliseid näiteid lapse tegevusest, kõnest ja/või käitumisest tuuakse; mida on kõige olulisem lapsevanemale välja tuua ja kuidas tagada, et üksteisest päriselt aru saadakse. Hindamise tulemuste puhul tuleb arvestada, et tegemist on tundliku teabega ja lapse abistamine saab tõhusalt toimuda üksnes koos lapsevanemaga.

Vestluse teine pool on perele lahenduste välja pakkumine, mis on eelnevalt enne lapsevanematega kohtumist läbi arutatud. Oluline on, et lapsevanemad kogeksid, et nende lapse jaoks on olemas lahendused, mida soovitakse lastehoiurühmas rakendada ning nemad saavad selle juures oma seisukoha kujundada. Kui märgatakse lapse juures niisuguseid erisusi, mille hindamiseks on vaja meditsiinisüsteemi spetsialistide pädevusi/võimalusi, antakse vanemale selge põhjendus ning juhised perearsti poole pöördumiseks. Õpetaja vajavad õpikeskkonna kohandamiseks uuringu alusel antud spetsialisti soovitusi (nn terviseseisundist tulenevad eritingimused), seetõttu tuleb need lapsevanemal edastada direktorile kirjalikus vormis.

Toe vajaduse dokumenteerimine

Igale toevajadusega lapsele koostatakse IAJK ehk *individuaalse arengu jälgimise kaart* (Eliisis - lasteaia kaardid). Kõik hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, rakendatud tugimeetmed ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta märgitakse lapse IAJK.

Toe ja kõrvalabi pakkumine

Lastehoiurühmades võib eristada kahte toetamise määra: tugi ning kõrvalabi. Kõrvalabi vajava lapse kohta kasutatakse Sotsiaalhoolekande seaduses nimetust „suure hooldus- ja abivajadusega laps” ning varajane sekkumine tähendab nii lapse heaolu tagamist kui ka arengu toetamist mitme süsteemi koostöös.

Lapsele toe pakkumise eesmärgil tehakse hoiurühmas kohandusi õppe- ja kasvatustegevuse korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduses saab muuta näiteks seda, millal ja kui kaua laps tema jaoks pingutust nõudvat tegevust teeb; kes ja kuidas teda selle juures juhendab jne. Jälgida tuleb, et laps tunneks ennast uusi oskusi omandades turvaliselt ja kogeks tegutsedes edu.

Õpi- ja kasvukeskkonna kohandamine hõlmab muudatusi nii füüsilistes tingimustes (ruumid, õppevahendid) kui ka sotsiaalsetes tegurites (ühised väärtused, koostöö, rühmahaldus). Õpetaja eestvedamisel on võimalik luua rühmaruumi puhkeala, kus kergesti ärrituv laps saab omaette olla;

õppimise ajal keskendumise toetamiseks kasutada sirmi; liikuda koos abiõpetajaga teistest varem või hiljem riietuma või õue mängima vmt. Kui lapsel on keeruline omandada mõnda lasteaiarühmas kehtivat käitumisreeglit, saab rakendada oskuste õppe metoodikat. Kohanduste tegemisel on väga oluline silmas pidada toevajadusega lapse heaolu, kuid muudatused mõjutavad ka rühma teisi lapsi, kelle õigused turvalisele ja arendavale keskkonnale on samavõrra tähtsad.

Lisajuhendamist õpetaja poolt vajavad nii eakohasest arengus madalama kui ka kõrgema arengutasemega (andekad) lapsed. Samuti on see asjakohane eesti keelest erineva emakeelega lastele, eriti neile, kes alles kollektiivis käimist alustavad, ning kehvema sotsiaalmajandusliku taustaga lastele, kelle vanematel on ilmnunud ebapiisavad oskused väikelapse kasvatamiseks.

Alarühmana saab käsitleda lastehoiurühmas käivaid lapsi, kes suudavad täiskasvanu juhtimisel ühises tegevuses osaleda (kogu rühma saab jagada osadeks, kusjuures ühes alarühmas on koos vähemalt kaks last). Alarühmas võib korraldada eesti keele omandamist toetatavaid tegevusi, õpetada eriarvamuste lahendamise oskuseid jmt.

Juhul, kui niisugune toetus ei ole piisav või häirib oluliselt teiste laste õppimist, võib abiõpetaja liikuda toevajadusega lapsega ka grupist eemale ning töö jätkub individuaalselt lapsele jõukohasel moel.

Seda, millisel viisil toevajadusega lapsega suhelda/tegutseda, otsustab õpetaja koostöös tugispetsialistiga. Abiõpetajale antakse sellekohased juhised.

Vajaduse korral tagatakse lapsele lastehoiu eripedagoogi, logopeedi teenus.

6. Lapsevanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus

Koostöö lapsevanematega on varases eas laste hariduses ja hoolekandes üks keskseid tugitalasid. Lapse areng, heaolu ja kohanemine lasteaias keskkonnas sõltub suurel määral kodu ja lasteaias koostööst ning nende vahelisest usaldusest. Lasteaed peab lapsevanemat lapse arengu peamiseks toetajaks ja võrdväärseks partneriks, et tagada lapse terviklik areng ja turvaline kasvukeskkond

Koostöö lastevanematega lähtub Eesti Vabariigi haridusseaduse § 24-st, mille kohaselt omandatakse alusharidus põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Koolieelne lasteasutus toetab ja täiendab perekondlikku kasvatust.

Koostöö põhineb:

- Vastastikusel austusel ja usaldusel;
- avatud ja järjepideval suhtlusel;
- lapse individuaalsuse arvestamisel;
- pere väärtuste ja eripära austamisel;
- konfidentsiaalsuse ja andmekaitse nõuete järgimisel.

Kõiki lapse ja perega seotud andmeid käsitletakse vastavalt kehtivatele andmekaitsealastele õigusaktidele ning neid kasutatakse üksnes lapse arengu toetamise eesmärgil.

Koostöö lastevanematega on suunatud:

- Lapse turvalise kohanemise toetamisele;
- lapse arengu järjepidevale jälgimisele ja toetamisele;
- lapse tugevuste märkamisele ja arenguvajaduste varajasele avastamisele;
- ühtsete kasvatuspõhimõtete kujundamisele;
- lastevanemate kaasamisele lasteaia õppe- ja kasvatustegevusse.

Lapse kohanemine rühmaga algab perevestlusega. Kohanemisperioodi planeeritakse individuaalselt koostöös lastevanemaga ning kohanemise jooksul antakse regulaarset tagasisidet, et toetada lapse turvatunnet, heaolu ja sujuvat kohanemist lasteaia keskkonnas.

Lapse arengu toetamine hõlmab pere- või arenguveestlusi vähemalt üks kord õppeaastas, vajaduspõhiseid kohtumisi lapse arengu, käitumise või heaolu teemadel ning lapse arengu dokumenteerimist ja regulaarset tagasisidestamist. Vajadusel kaasatakse tugispetsialiste (nt logopeed, eripedagoog), et tagada lapse individuaalsete vajaduste arvestamine ja toetamine. Õpetaja nõustab lastevanemat lapse arengu ja õppimise küsimustes ning toetab kodu ja lasteaia koostööd lapse arenguteel.

Lasteaed loob lapsevanematele võimalused aktiivseks osalemiseks lasteaia tegevustes, sealhulgas:

- lastevanemate koosolekud (1–2 korda aastas);
- arutelud, ümarlauad ja koolitused;
- avatud uste päevad;
- osalemine rühma- ja lasteaia üritustel;
- lapsevanemate panus õppe- ja kasvatustegevuse täiustamisse (nt ameti või hobide tutvustamine).

Igast rühmast valitakse sügisesel lastevanemate koosolekul põhiliige ja asendusliige hoolekogusse, kes esindavad rühma lastevanemaid lasteaia arengut ja tegevust puudutavates küsimustes.

Infovahetus lastevanematega on süsteemne ja järjepidev.

Peamised infokanalid:

- Eliis.eu keskkond (õppe- ja kasvatustegevuse dokumenteerimine, teated, lapse areng);
- lasteaia kodulehekülg;
- lasteaia ajaleht “Päkapikutaja”;
- rühmateavitused (nt. teadetetahvel, rühma e-post);
- igapäevased vestlused lapse saabumisel ja lahkumisel;
- perevestlused, arenguvestlused, vajadusel kaasatakse erispetsialistid;
- avatud uste päevad;
- lasteaia sotsiaalmeedia kanalid (Facebook, Instagram).

Lasteaed kogub lapsevanematelt tagasisidet vähemalt üks kord õppeaastas rahulolu küsitluse kaudu, et hinnata rühma ja lasteasutuse tegevust ning koostöö tõhusust. Saadud tagasisidet kasutatakse õppe- ja kasvatustegevuse ning koostöö arendamiseks, eesmärgiga suurendada lastevanemate rahulolu ja tagada lapsele turvaline, toetav ja arengut soodustav keskkond.

Tõhus ja usalduslik koostöö lastevanematega loob lapsele turvalise ning arengut toetava kasvukeskkonna, kus vastutus lapse heaolu eest on jagatud ja teadlikult toetatud.

7. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

1. Mänguoskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

2. Tunnetus- ja õpioskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;

- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

3. Sotsiaalsed oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove

4. Eneseregulatsiooni oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) tuleb toime vanematest eemal olekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

8. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Õppekava vaadatakse üle igal õppeaastal, et tagada selle ajakohasus ja toimivus.

Lastehoiu õppekava koostatakse ja muudetakse riikliku õppekava alusel koostöös õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatega. Õppekava kinnitab direktor olles kuulanud ära hoolekogu arvamuse.